

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده اندیشه سیاسی، انقلاب و تمدن اسلامی
گروه انقلاب و تمدن اسلامی

رساله دکتری رشته انقلاب و تمدن اسلامی

**«رویارویی فرهنگ و تمدن ایران با غرب در دو دهه‌ی پایانی سلطنت پهلوی
(با تأکید بر نقش فرح پهلوی)»**

استادان راهنما:

دکتر موسی فقیه حقانی

دکتر موسی نجفی

استادان مشاور:

دکتر فرهاد زیویار

دکتر حمیدرضا دالوند

پژوهشگر:

مجید صادقی نیارکی

بهمن ۱۳۹۶

با سپاس از همسرم که در دوران مصائب تحصیل، شرایط حقیر را با طیب خاطر درک کرد و با قدردانی از خواهرم که در پیشبرد امور تحقیق مرا یاری داد. و با سپاس از اساتید راهنما و مشاور، خصوصا آقای دکتر موسی فقیه حقانی، و آقایان مهنوش مزدرانی و قاسم تبریزی که نویسنده را در پیشبرد تحقیق کمک کردند

تقدیم به :

روح مطهر امام خمینی (ره)، کسی که بر پایه‌ی توکل و شجاعت؛ با نشر اندیشه هایش، موجب بیداری مردم به استضعاف کشیده شده‌ی ایران و موسس حکومتی با معیارهای فرهنگ و تمدن غنی ایرانی اسلامی شد.

تقدیم به پدر و مادرم با ذکر فرمایشی از قرآن کریم که می‌فرمایند: «و بالهای تواضع خویش را از محبت و لطف، در برابر آنان فرود آر و بگو: پروردگارا همان گونه که آنها مرا در کوچکی تربیت کردند، مشمول رحمتشان قرار ده». (سوره اسراء، آیه ۲۴)

و تقدیم به استاد فقیدم دکتر احمد خالدی

چکیده:

سیر مواجهه‌ی فرهنگ و تمدن ایران با غرب در دوران سلطنت پهلوی را؛ با توجه به تمایل پادشاهان و سیاستگذاران آن، می‌باید رویکرد تسلیم در برابر فرهنگ غرب و به تبع آن پذیرش مولفه‌های آن تعبیر کرد. در پژوهش حاضر سعی شده است، با استفاده از روش تحلیل کیفی از نوع تفسیری، به بررسی و ارزیابی نسبت اقدامات فرهنگی فرح پهلوی و موسسات زیرمجموعه‌اش در مواجهه با فرهنگ و تمدن غرب پرداخته شود.

فرضیه‌ی پژوهش حاضر متمرکز بر این مسئله است که فرح پهلوی، به عنوان جزئی از یک چرخه‌ی کلی؛ در فرآیند اجرای سیاست‌های فرهنگی سلطنت پهلوی، نقش مروج فرهنگ و تمدن غرب را در ایران دو دهه‌ی پایانی سلطنت پهلوی ایفا کرد.

در همین راستا؛ فرح پهلوی با تاسیس دفتری به مراتب بزرگ‌تر از دفاتر دو همسر پیشین شاه (فوزیه و ثریا) و همچنین با تاسیس بنیادی با نام «بنیاد فرح پهلوی»، توانست منطبق با خصیصه‌های شخصیتی خود (عدم تعلق به مبانی اسلام و گرایش به غربگرایی)، به سلسله اقداماتی چون: ضدیت با اسلام با رویکرد هویت‌زدایی از فرهنگ دینی، بی‌احترامی به شعائر اسلامی، حمایت و تبلیغ ادیان اقلیت و فرقه‌های ضاله، جایگزینی باستان‌گرایی افراطی با سنت ایرانی اسلامی و ترویج نوسازی منطبق بر مولفه‌های فرهنگ و تمدن غرب با رویکرد نشر ابتدال و هنر آوانگارد، ترویج سبک زندگی غربی، القای شکست‌ناپذیری و حس برتری نیوغ و استعداد غربی‌ها... دست زند.

لازم به ذکر است فرح به موازات اقدامات فوق که رویکرد اصلی آن ترویج ابتدال در عرصه‌ی هنر و تشدید ستیز با هویت ایرانی - دینی بود. در تلاش بود با حمایت از تحرکات روشنفکری و استفاده از افرادی چون احسان نراقی، حسین نصر، پرویز خانلری ... بدنه‌ی روشنفکر بعضاً چپ را به سوی حمایت از سلطنت جلب نماید.

اما با این وجود این سلسله اقدامات نتوانست سدی در برابر موج بیداری مردم و علاقه‌شان به اسلام شود و سلسله پهلوی که مروج مولفه‌های رذیله‌ی غرب بود سقوط کرد

کلید واژه‌ها: رویارویی فرهنگ و تمدن، ایران، غرب، سلسله پهلوی، فرح پهلوی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

- ۱-۱- مسأله پژوهش ۲
- ۲-۱- اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش ۵
- ۳-۱- قلمرو پژوهش ۶
- ۴-۱- اهداف پژوهش ۶
- ۵-۱- کاربردهای پژوهش ۶
- ۶-۱- سؤالات پژوهش ۶
- ۱-۶-۱- سوال اصلی ۶
- ۷-۱- فرضیه‌های پژوهش ۶
- ۱-۷-۱- فرضیه اصلی ۶
- ۸-۱- تعریف واژه‌های مهم و کلیدی ۷
- ۱-۸-۱- رویارویی فرهنگ و تمدن ۷
- ۱-۱-۸-۱- تعریف فرهنگ ۷
- ۱-۱-۸-۱- عناصر فرهنگ ۸
- ۱-۱-۸-۱- ویژگی‌های فرهنگ ۹
- ۲-۱-۸-۱- تعریف تمدن ۹
- ۲-۸-۱- ایران ۱۱
- ۱-۲-۸-۱- شاخصه‌های فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی ۱۲
- ۱-۱-۲-۸-۱- دین ۱۲
- ۲-۱-۲-۸-۱- مفهوم ایران ۱۲
- ۳-۱-۲-۸-۱- حاکم حکیم ۱۲
- ۴-۱-۲-۸-۱- تنوع، تساهل و پیوستگی فرهنگی و تمدنی ۱۳
- ۳-۸-۱- غرب ۱۳
- ۱-۳-۸-۱- شاخصه‌های فرهنگ و تمدن غرب ۱۴
- ۱-۱-۳-۸-۱- علم محوری و گرایش به روش تجربی، تسخیر طبیعت و مادی‌گرایی ۱۴

- ۱۴-۸-۳-۱-۲- دین‌گریزی و عقل‌محوری ۱۴
- ۱۴-۸-۳-۱-۳- انسان‌محوری یا اومانیزم ۱۴
- ۱۵-۸-۳-۱-۴- استعمارگری ۱۵
- ۱۵-۸-۴- سلسله پهلوی (۱۳۰۴-۱۳۵۷ ه.ش/ ۱۹۲۵-۱۹۷۹ م) ۱۵
- ۱۶-۸-۵- فرح پهلوی (متولد ۲۲ مهر ۱۳۱۷ ه.ش) ۱۶
- ۱۶-۸-۶- پیشینه موضوع ۱۶
- ۱۶-۸-۶-۱- مجموعه اسناد ۱۶
- ۱۶-۸-۶-۱-۱- اسناد موسسه تاریخ معاصر ایران ۱۶
- ۱۷-۸-۶-۱-۲- کتب در قالب مجموعه اسناد ۱۷
- ۱۷-۸-۶-۱-۲-۱- زنان دربار به روایت اسناد ساواک (فرح پهلوی): مرکز بررسی اسناد تاریخی ۱۷
- ۱۷-۸-۶-۱-۲-۱-۱- جلد اول ۱۷
- ۱۸-۸-۶-۱-۲-۱-۲- جلد دوم ۱۸
- ۱۹-۸-۶-۱-۲-۱-۳- جلد سوم ۱۹
- ۲۰-۸-۶-۱-۲-۲- اسناد لانه جاسوسی آمریکا: موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی (دوره یازده جلدی) ۲۰
- ۲۳-۸-۶-۱-۲-۳- جشن هنر شیراز به روایت اسناد ساواک: مرکز بررسی اسناد تاریخی ۲۳
- ۲۳-۸-۶-۱-۲-۴- زنان دربار به روایت اسناد ساواک لیلی امیر ارجمند: مرکز بررسی اسناد تاریخی ۲۳
- ۲۴-۸-۶-۱-۲-۵- کانون نویسندگان ایران به روایت اسناد ساواک: مرکز بررسی اسناد تاریخی ۲۴
- ۲۴-۸-۶-۱-۲-۶- جشن تاجگذاری به روایت اسناد ساواک: مرکز بررسی اسناد تاریخی ۲۴
- ۲۴-۸-۶-۱-۲-۷- اسنادی از سیاست‌های فرهنگی و اجتماعی در دوره پهلوی دوم؛ صورت جلسات ۲۴
- ۲۵-۸-۶-۱-۲-۸- «کمیسیون بررسی مسائل روز»: بهنام صدری، علیرضا اسماعیلی (دوره دو جلدی) ۲۵
- ۲۵-۸-۶-۱-۲-۸- مفاسد خاندان پهلوی: شهلا بختیاری ۲۵
- ۲۶-۸-۶-۱-۲-۹- فساد در رژیم پهلوی دوم: عبدالکاسم مجتبی زاده ۲۶
- ۲۷-۸-۶-۱-۲- کتاب به قلم و نقل قول‌های فرح ۲۷
- ۲۷-۸-۶-۱-۲-۱- کهن دیارا: فرح دیبا ۲۷
- ۳۱-۸-۶-۲-۲- علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران از آبان ۲۵۱۸ تا مهر ۲۵۳۵: نینوش مریخ ۳۱
- ۳۲-۸-۶-۳- کتب با موضوعیت فرح ۳۲

- ۳۲.....۱-۳-۶-۸-۱-۱ خاطرات من و فرح پهلوی: اسکندر دلم (دوره سه جلدی).....
- ۳۴.....۲-۳-۶-۸-۱-۱ دخترم فرح (خاطرات بانو فریده دیبا- مادر فرح پهلوی): ترجمه الهه رئیس فیروز.....
- ۳۷.....۴-۶-۸-۱-۱ فرح و اقداماتش در بعضی از کتب معتبر.....
- ۳۷.....۱-۴-۶-۸-۱-۱ خاطرات علم: اسداله علم (دوره شش جلدی).....
- ۳۹.....۲-۴-۶-۸-۱-۱ ظهور و سقوط پهلوی: حسین فردوست جلد اول.....
- ۴۰.....۳-۴-۶-۸-۱-۱ حکمت و سیاست گفتگو با دکتر سید حسین نصر: حسین دهباشی.....
- ۴۳.....۴-۴-۶-۸-۱-۱ خاطرات اردشیر زاهدی: اردشیر زاهدی (دوره دو جلدی).....
- ۴۴.....۵-۴-۶-۸-۱-۱ از کاخ شاه تا زندان اوین: احسان نراقی.....
- ۴۶.....۶-۴-۶-۸-۱-۱ خاطرات دو سفیر: ویلیام سولیوان و آنتونی پارسونز.....
- ۴۹.....۷-۴-۶-۸-۱-۱ پدر و پسر ناگفته‌ها از زندگی و روزگار پهلوی‌ها: محمود طلوعی.....
- ۵۱.....۸-۴-۶-۸-۱-۱ از طاووس تا فرح جای پای زن در مسیر تاریخ معاصر ایران: محمود طلوعی.....
- ۵۲.....۹-۴-۶-۸-۱-۱ آخرین سفر شاه سرنوشت یک متحد امریکا: ویلیام شوکراس.....
- ۵۴.....۱۰-۴-۶-۸-۱-۱ شکست شاهانه (روانشناسی شخصیت شاه): ماروین زونیس.....
- ۵۶.....۱۱-۴-۶-۸-۱-۱ پس از سقوط سرگذشت خاندان پهلوی در دوران آوارگی: احمدعلی مسعود انصاری.....
- ۵۷.....۱۲-۴-۶-۸-۱-۱ پشت پرده تخت طاووس: مینو صمیمی.....
- ۵۹.....۱۳-۴-۶-۸-۱-۱ محافظ شاه: علی شهبازی.....
- ۶۰.....۱۴-۴-۶-۸-۱-۱ خدمتگزار تخت طاووس: پرویز راجی.....
- ۶۱.....۱۵-۴-۶-۸-۱-۱ سقوط شاه: فریدون هویدا.....
- ۶۳.....۱۶-۴-۶-۸-۱-۱ خاطرات تاج الملوک آیرملو.....
- ۶۴.....۷-۸-۱-۱ روش پژوهش.....
- ۶۵.....۱-۷-۸-۱-۱ روش جمع آوری اطلاعات.....
- ۶۵.....۲-۷-۸-۱-۱ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
- ۶۵.....۳-۷-۸-۱-۱ چارچوب نظری پژوهش.....

فصل دوم: روابط فرهنگی سه کشور مهم و تاثیر گذار با ایران به منظور ترویج فرهنگ و تمدن غرب

- ۶۸.....۱-۲-۱ مقدمه.....
- ۶۸.....۲-۲-۱ روابط اتحاد جماهیر شوروی با ایران.....

- ۹۵.....۱-۲-۴-۲ مبلغان مذهبی و اقدامات آنها
- ۹۶.....۲-۲-۴-۲ آژانس ارتباطات بین المللی آمریکا(انجمن ایران و آمریکا)
- ۹۷.....۳-۲-۴-۲ برنامه فولبرایت (کمیسیون مبادلات فرهنگی و آموزشی)
- ۹۸.....۴-۲-۴-۲ موسسه انتشارات فرانکلین، شعبه تهران
- ۹۹.....۵-۲-۴-۲ روابط آکادمیک
- فصل سوم: ماهیت و مولفه‌های فرهنگی عصر پهلوی در بسترسازی به منظور ترویج فرهنگ و تمدن غرب**
- ۱۰۲.....۱-۳ مقدمه
- ۱۰۳.....۱-۱-۳ دین ستیزی در تمام زمینه‌ها(همراه با تجدد سطحی و مبتذل)
- ۱۰۳.....۱-۱-۱-۳ سیاست تغییر و تحولات در امور قضایی
- ۱۰۳.....۲-۱-۱-۳ سیاست آموزشی و پرورشی
- ۱۰۴.....۱-۲-۱-۱-۴ ممنوعیت حجاب در مدارس و تاسیس مدارس مختلط
- ۱۰۴.....۱-۲-۱-۱-۳ مدارس خصوصی بیگانه
- ۱۰۴.....۲-۲-۱-۱-۳ اعزام محصلین به خارج
- ۱۰۵.....۳-۲-۱-۱-۳ تاسیس دانشگاه‌ها
- ۱۰۵.....۱-۳-۲-۱-۱-۳ اهداف تاسیس دانشگاه‌ها
- ۱۰۶.....۴-۲-۱-۱-۳ تاسیس سازمان‌های مروج فرهنگ غرب
- ۱۰۶.....۵-۲-۱-۱-۳ سازمان پیشاهنگی و انجمن تربیت بدنی
- ۱۰۷.....۶-۲-۱-۱-۳ سازمان پرورش افکار
- ۱۰۷.....۷-۲-۱-۱-۳ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
- ۱۰۷.....۳-۱-۱-۳ سیاست مذهبی
- ۱۰۸.....۱-۳-۱-۱-۳ برخورد با چهره‌های شاخص روحانیت
- ۱۰۹.....۲-۳-۱-۱-۳ جلوگیری از شعائر مذهبی به بهانه مبارزه با خرافات و محدودیت در مراسمات مذهبی ..
- ۱۱۰.....۳-۳-۱-۱-۳ ترویج منکرات
- ۱۱۰.....۱-۳-۳-۱-۱-۳ تاسیس مراکز فساد و قمارخانه‌ها
- ۱۱۱.....۲-۳-۳-۱-۱-۳ مطبوعات و کتاب
- ۱۱۱.....۳-۳-۳-۱-۱-۳ رادیو، تلویزیون و سینما

- ۱۱۱-۳-۱-۱-۳-۴ بهای بیش از حد به اقلیت های مذهبی و ارتباط با رژیم حامی آنها ۱۱۱
- ۱۱۱-۳-۱-۱-۳-۴ زرتشیان ۱۱۱
- ۱۱۲-۳-۱-۱-۳-۲ یهودیان ۱۱۲
- ۱۱۳-۳-۱-۱-۳-۳ بهاییان ۱۱۳
- ۱۱۵-۳-۱-۱-۳-۴ رابطه با رژیم صهیونیستی (اسرائیل) ۱۱۵
- ۱۱۶-۳-۱-۱-۳-۵ امور اوقاف ۱۱۶
- ۱۱۸-۳-۱-۱-۳-۶ زمینه سازی برخورد با پوشش ایرانی- اسلامی ۱۱۸
- ۱۱۸-۳-۱-۱-۳-۱ اقدامات موسس سلسله پهلوی ۱۱۸
- ۱۱۸-۳-۱-۱-۳-۱-۱-۶ متحد الشكل نمودن البسه ۱۱۸
- ۱۱۹-۳-۱-۱-۳-۲-۱-۶ کشف حجاب ۱۱۹
- ۱۱۹-۳-۱-۱-۳-۲-۶ پهلوی دوم و سیاست های ضد حجاب ۱۱۹
- ۱۲۰-۳-۱-۲-۱ ایرانی گرایی با تأکید بر لزوم تجدید عظمت ایران باستان ۱۲۰
- ۱۲۰-۳-۱-۲-۱-۱ تأکید بر فارسی سره ۱۲۰
- ۱۲۰-۳-۱-۲-۲ استفاده ابزاری از فردوسی ۱۲۰
- ۱۲۱-۳-۱-۲-۳ تغییر مبدا در تقویم رسمی ایرانی- اسلامی و تغییر خط ۱۲۱
- ۱۲۲-۳-۱-۲-۴ توجه ویژه به باستان گرایی با شعار تجلی دوباره فرهنگ و تمدن کهن و باشکوه پارسی ۱۲۲
- ۱۲۴-۳-۱-۳ شاه ستایی ۱۲۴

فصل چهارم: زندگی وزمانه فرح پهلوی

- ۱۲۷-۴-۱-۱ مقدمه ۱۲۷
- ۱۲۷-۴-۲-۱ فرح دیبا ۱۲۷
- ۱۲۷-۴-۲-۱-۱ اعقاب فرح دیبا ۱۲۷
- ۱۳۱-۴-۲-۲ تحصیلات ۱۳۱
- ۱۳۲-۴-۲-۳ شخصیت شناسی فرح دیبا ۱۳۲
- ۱۳۲-۴-۲-۳-۱ بین سالهای ۱۳۱۷ لغایت ۱۳۳۸ ه.ش: دوران تولد تا ازدواج ۱۳۲
- ۱۳۳-۴-۲-۳-۲ بین سالهای ۱۳۳۸ ه.ش لغایت ۴۵-۱۳۴۴ ه.ش: ازدواج، دوران بچه داری و تربیت فرزند ۱۳۳
- ۱۳۳-۴-۲-۳-۳-۱ چند نکته قابل تامل در ازدواج محمدرضا با فرح ۱۳۳

- ۱۳۴ ازدواج و طلاق فوزیه و ثریا ۲-۲-۳-۲-۴
- ۱۳۴ دلایل ازدواج محمدرضا با فرح ۳-۲-۳-۲-۴
- ۱۳۶ دوران بچه داری و تربیت فرزند ۴-۲-۳-۲-۴
- ۱۳۷ ارتباط با خانواده محمدرضا پهلوی ۵-۲-۳-۲-۴
- ۱۳۷ بین سالهای ۱۳۴۵ لغایت ۱۳۵۵ ه.ش: دوران تمرکز در امور فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی و هنری همراه با فعالیت‌های زیر پوستی سیاسی ۳-۳-۲-۴
- ۱۳۸ اشرف ۱-۳-۳-۲-۴
- ۱۳۹ سازمان شاهنشاهی خدمات اجتماعی ۱-۱-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۰ سازمان زنان ایران ۲-۱-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۱ بنیاد خیریه اشرف ۳-۱-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۱ اشرف و افول قدرت ۴-۱-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۲ مناصب دیگر اشرف در زمان کنارگذاری از مسایل مهم سیاسی ۵-۱-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۲ فرح و ورود به عرصه سیاست ۲-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۳ وقایع و عوامل هموارکننده ورود فرح به عرصه سیاست ۱-۲-۳-۳-۲-۴
- ۱۴۳ بین سالهای ۱۳۵۵ لغایت ۱۳۵۷ ه.ش: ورود مستقیم به عرصه سیاست ۴-۳-۲-۴
- ۱۴۴ انجام مصاحبه و سخنرانی ۱-۴-۳-۲-۴
- ۱۴۴ انجام سفرهای زیارتی در جهت آشتی با روحانیت ۲-۴-۳-۲-۴
- ۱۴۵ ارتباط نزدیک با آمریکایی‌ها ۳-۴-۳-۲-۴
- ۱۴۶ دخالت در انتصاب نخست وزیران ۴-۴-۳-۲-۴
- ۱۴۶ نطق چهاردهم آبان ۵-۴-۳-۲-۴
- ۱۴۷ طرح کودتای خزنده ۶-۴-۳-۲-۴
- ۱۴۷ بین سالهای ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۶۷ ه.ش: سودای بازگشت به قدرت و پشتیبانی از ضد انقلاب ... ۵-۳-۲-۴
- ۱۴۸ پس از ۱۳۷۰ ه.ش (مرگ بختیار): دوران مظلوم‌نمایی و تطهیرگرایی ۶-۳-۲-۴
- ۱۴۹ کنکاش در رفتارشناسی فرح ۴-۲-۴
- ۱۴۹ گرایش‌های چپ‌گرایانه فرح و مسائل مربوط به آن ۱-۴-۲-۴

۱۴۹	۱-۱-۴-۲-۴ داشتن انگیزه و پتانسیل جذب شدن در اندیشه چپ گرایانه و رفت و آمد در محافل چپ گرایانه
۱۵۰	۲-۱-۴-۲-۴ مخالفت در قالب سخنرانی و خاطره نویسی با چپ گرایی
۱۵۰	۳-۱-۴-۲-۴ استفاده از اعضای چپ گرا در اداره امور کشور
۱۵۴	۲-۴-۲-۴ نشانه‌هایی از ارتباط و توجه بیگانگان به فرح
۱۵۴	۱-۲-۴-۲-۴ جاسوس بودن نزدیک‌ترین دوست
۱۵۵	۲-۲-۴-۲-۴ وساطت اردشیر زاهدی در ازدواج
۱۵۷	۳-۲-۴-۲-۴ مسئله نیابت السلطنه شدن فرح
۱۵۹	۱-۳-۲-۴-۲-۴ کش و قوس واگذاری قدرت به فرح از سوی محمدرضا پهلوی
۱۵۹	۱-۱-۳-۲-۴-۲-۴ نامه نگاری برای آماده سازی مملکت داری و نقض آن
۱۶۰	۲-۱-۳-۲-۴-۲-۴ وصیت سیاسی
۱۶۱	۴-۲-۴-۲-۴ ارتباط با شاپور جی ریپورتر
۱۶۲	۵-۲-۴-۲-۴ نگاه آمریکا به فرح بر اساس اسناد به دست آمده از سفارت آمریکا در ایران
۱۶۴	۳-۴-۲-۴ خصوصیات رفتاری و اخلاقی فرح
۱۶۴	۱-۳-۴-۲-۴ نفوذ بر شاه عامل تعدیل کنندگی
۱۶۶	۲-۳-۴-۲-۴ عوام فریبی
۱۶۷	۳-۳-۴-۲-۴ عدم تجربه و تصمیم گیری (تحت تاثیر دیگران بودن)
۱۶۸	۴-۳-۴-۲-۴ عدم تعلق به مبانی اسلام
۱۶۹	۵-۳-۴-۲-۴ گرایش به غربگرایی
۱۷۰	۶-۳-۴-۲-۴ تجمل گرایی، گشاده دستی، خوشگذرانی، ثروت اندوزی
۱۷۰	۱-۶-۳-۴-۲-۴ تجمل گرایی
۱۷۱	۲-۶-۳-۴-۲-۴ گشاده دستی
۱۷۲	۳-۶-۳-۴-۲-۴ خوشگذرانی
۱۷۳	۱-۳-۶-۳-۴-۲-۴ خوشگذرانی در سفر
۱۷۳	۱-۱-۳-۶-۳-۴-۲-۴ سفرهای به اصطلاح استانی
۱۷۴	۲-۱-۳-۶-۳-۴-۲-۴ سفرهای تفریحی

- ۱۷۴ ثروت اندوزی ۴-۶-۳-۴-۲-۴
- ۱۷۵ فامیل دوستی ۷-۳-۴-۲-۴
- ۱۷۶ محمدعلی قطبی ۱-۷-۳-۴-۲-۴
- ۱۷۶ فریده دیا ۲-۷-۳-۴-۲-۴
- ۱۷۷ عبدالرضا قطبی ۳-۷-۳-۴-۲-۴
- ۱۷۸ خویشاوندان دیگر ۴-۷-۳-۴-۲-۴
- ۱۸۰ اطرافیان محوری (یاران معتمد) ۸-۳-۴-۲-۴
- ۱۸۲ خصوصیات شخصیتی، رفتاری و عقاید فکری اطرافیان فرح ۱-۸-۳-۴-۲-۴
- ۱۸۳ نظر محمدرضا پهلوی در مورد اطرافیان فرح ۲-۸-۳-۴-۲-۴
- ۱۸۴ عاشق قدرت، تفرعن، برخورد با مخالفان ۹-۳-۴-۲-۴
- ۱۸۴ دفتر مخصوص شهبانو ۵-۲-۴
- ۱۸۴ آغاز فعالیت های دفتر مخصوص ۱-۵-۲-۴
- ۱۸۵ ساختار دفتر مخصوص شهبانو ۲-۵-۲-۴
- ۱۸۶ حیطة کاری و دامنه شرح وظایف فرح ۳-۵-۲-۴
- ۱۸۸ بنیاد فرح پهلوی ۶-۲-۴
- ۱۸۸ سازمان های تحت مدیریت بنیاد فرح ۱-۶-۲-۴
- ۱۹۰ چارت تشکیلاتی بنیاد فرح ۲-۶-۲-۴
- ۱۹۱ نکاتی در مورد فعالیت های بنیاد فرح ۳-۶-۲-۴
- ۱۹۴ بودجه دفتر مخصوص و بنیاد فرح ۴-۶-۲-۴
- ۱۹۶ نکاتی در مورد بنگاه ها، جمعیت ها و انجمن ها با وظایف بهداشتی و امور اجتماعی زیرمجموعه بنیاد فرح ۵-۶-۲-۴
- ۲۰۱ سیاست های فرهنگی دوران پهلوی دوم با تاکید بر نقش فرح پهلوی ۳-۴
- ۲۰۱ رسانه ۱-۳-۴
- ۲۰۱ سینما ۱-۱-۳-۴
- ۲۰۲ صنعت سینما در دوران پهلوی دوم ۱-۱-۱-۳-۴
- ۲۰۲ نقش صنعت سینمای غرب در ایران ۱-۱-۱-۱-۳-۴

- ۲۱۶ ۲-۳-۱-۳-۴ مطالب مستهجن؛ سرگرم کننده و نشر فرهنگ غربی
- ۲۱۸ ۳-۳-۱-۳-۴ حضور معنادار بیگانگان و حمایت سلطنت از منافع آنها
- ۲۱۸ ۱-۳-۳-۱-۳-۴ حمایت از کشورهای غربی و متحدین منطقه‌ای سلطنت و رژیم صهیونیستی (اسرائیل)
- ۲۱۹ ۲-۳-۳-۱-۳-۴ موسسه انتشارات فرانکلین، شعبه تهران
- ۲۲۰ ۴-۳-۱-۳-۴ رصد فعالیتهای چپ گرایی در حوزه نشر
- ۲۲۰ ۵-۳-۱-۳-۴ عدم برخورد قاطع با فعالیتهای ضد اسلامی و مقابله با فعالیت های اسلام گرایانه
- ۲۲۱ ۴-۱-۳-۴ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
- ۲۲۱ ۱-۴-۱-۳-۴ فعالیتهای مربوط به کتب کودکان و نوجوانان در دوران پهلوی
- ۲۲۲ ۲-۴-۱-۳-۴ تاسیس کانون و اعضای هیات امنای آن
- ۲۲۳ ۳-۴-۱-۳-۴ بررسی کلان اهداف تشکیل کانون
- ۲۲۳ ۱-۳-۴-۱-۳-۴ توجیه ظاهری
- ۲۲۳ ۲-۳-۴-۱-۳-۴ اهداف پنهان
- ۲۲۵ ۴-۴-۱-۳-۴ نگاهی به نقش دو مدیر ارشد کانون
- ۲۲۵ ۱-۴-۴-۱-۳-۴ مدیرعامل کانون
- ۲۲۶ ۲-۴-۴-۱-۳-۴ مدیر هنری و امور اجتماعی کانون
- ۲۲۶ ۵-۴-۱-۳-۴ نگاهی به فعالیتهای کانون
- ۲۲۷ ۱-۵-۴-۱-۳-۴ انتقاداتی به ماهیت کلی فعالیتهای کانون
- ۲۲۷ ۱-۱-۵-۴-۱-۳-۴ ترویج غرب گرایی
- ۲۲۷ ۱-۱-۱-۵-۴-۱-۳-۴ موسیقی کودک
- ۲۲۸ ۲-۱-۱-۵-۴-۱-۳-۴ فیلم کودک
- ۲۲۸ ۱-۲-۱-۱-۵-۴-۱-۳-۴ جشنواره بین المللی فیلم های کودکان و نوجوانان
- ۲۲۸ ۱-۱-۲-۱-۱-۵-۴-۱-۳-۴ محتوای آثار
- ۲۲۹ ۳-۱-۱-۵-۴-۱-۳-۴ کتاب کودک
- ۲۲۹ ۲-۱-۵-۴-۱-۳-۴ ضدیت با شعائر اسلامی
- ۲۳۰ ۳-۱-۵-۴-۱-۳-۴ استفاده کنترل شده از چپ گراها

- ۴-۳-۱-۴-۵-۱-۴- چرخش از اهداف ترسیم شده و عدم همخوانی محتوای محصولات فرهنگی عرضه شده برای کودکان ۲۳۱
- ۴-۳-۱-۴-۵-۱-۵- عدم توجه به استحکام بخشیدن زبان فارسی ۲۳۱
- ۴-۳-۱-۴-۵-۱-۶- اشکال ساختاری ۲۳۱
- ۴-۳-۲- کاخ جوانان ۲۳۲
- ۴-۳-۲-۱- فعالیت‌های کاخ جوانان ۲۳۲
- ۴-۳-۲-۲- اهداف پشت پرده تاسیس کاخ جوانان ۲۳۳
- ۴-۳-۲-۳- فرجام تاسیس کاخ جوانان ۲۳۴
- ۴-۳-۳- جشن هنر شیراز ۲۳۵
- ۴-۳-۳-۱- اهداف برگزاری ۲۳۵
- ۴-۳-۳-۲- ارکان تشکیل دهنده سازمان جشن هنر ۲۳۵
- ۴-۳-۳-۳- فکر تشکیل و تعیین محل جشن هنر ۲۳۶
- ۴-۳-۳-۴- نحوه انتخاب گروه های شرکت کننده در جشن هنر ۲۳۷
- ۴-۳-۳-۵- آشنایی با برنامه‌های جشن هنر ۲۳۷
- ۴-۳-۳-۱-۵- تئاتر ۲۳۸
- ۴-۳-۳-۲-۵- موسیقی ۲۴۳
- ۴-۳-۳-۳-۵- فیلم سینمایی و نمایشگاه نقاشی ۲۴۴
- ۴-۳-۳-۶- هویت و محتوای جشنواره هنر از منظر فرح ۲۴۵
- ۴-۳-۳-۷- انتقادهایی بر جشن هنر ۲۴۵
- ۴-۳-۳-۸- برداشت‌هایی از برگزاری یازده دوره جشن هنر ۲۴۸
- ۴-۳-۳-۱-۸- وجود فاصله بین مردم و جشن هنر ۲۴۸
- ۴-۳-۳-۲-۸- رشد نگاه غیر بومی و غربی به هنر به جای ارتقاء هنر ملی ۲۴۸
- ۴-۳-۳-۳-۸- حساسیت به سانسور سیاسی به جای اصلاح نمایش‌های مبتدل ۲۴۹
- ۴-۳-۳-۴-۸- اسراف در هزینه کرد ۲۴۹
- ۴-۳-۳-۵-۸- ترویج غربگرایی ۲۵۰
- ۴-۳-۳-۹- زیرمجموعه‌های سازمان جشن هنر ۲۵۰

- ۲۵۱ نقدهایی بر این نوع از کارها ۱-۹-۳-۳-۴
- ۲۵۳ حفظ و حراست از میراث باستانی و بازگرداندن آثار به سرقت رفته ۴-۳-۴
- ۲۵۳ شاخصه‌های عملکرد دفتر حفظ و حراست از میراث باستانی ۱-۴-۳-۴
- ۲۵۳ موازی کاری ۱-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۳ انتصاب مشاورانی با سوابق مضره در زمینه حفظ و نگهداری آثار باستانی ۲-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۵ فساد مالی ۳-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۳ عدم پابندی عملی فرح و واحد تاسیس شده از سوی وی، بر انجام وظایف ذاتی در مقابل بی توجهی و تخریب آثار تمدنی دوره های اسلامی ۴-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۶ اهداف طرح جامع گسترش حرم امام رضا(ع) ۱-۴-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۷ جدایی بارگاه حضرت رضا(ع) از زندگی روزمره مردم ۱-۱-۴-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۷ شکستن اجماع سه رکن به هم تنیده شده در اطراف حرم مطهر : روحانیت، بازار و مردم ۲-۱-۴-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۷ تخریب آثار تمدنی اسلامی و بی توجهی به مرمت آثاری که در شرایط نامناسبی قرار داشتند ۳-۱-۴-۱-۴-۳-۴
- ۲۵۷ مدارس مورد بی توجهی واقع شده و تخریب شده در اطراف حرم مطهر امام رضا(ع) ۲-۴-۱-۴-۳-۴
- ۲۶۰ تاسیس موزه‌ها ۲-۴-۳-۴
- ۲۶۰ عدم اولویت تاسیس موزه‌ها در زیرمجموعه فرح(تاسیس موزه ها پاسخی به مطالبه جامعه) ۱-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۰ باستان گرایی(محور آثار باستانی ایرانی تا آثار دوران اسلامی) ۲-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۱ اقدامات پر خرج برای آموزش هنر مدرن غرب و ترغیب قشر هنرمند برای گرایش به این سبک با هدف کم رنگ کردن مولفه‌های هنر بومی و اصیل ایرانی ۳-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۱ هزینه گزاف خرید آثار ۱-۳-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۱ ترویج هنر غربی و کم رنگ کردن هنر بومی ۲-۳-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۲ خریداری آثار به غارت رفته ۳-۳-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۳ محیطی دلپذیر برای پذیرایی از میهمانان خارجی ۴-۳-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۳ انتصاب دوستان و اقوام به مدیریت موزه ها ۵-۳-۲-۴-۳-۴
- ۲۶۳ عدم اعتماد به مرمت کاران، طراحان و هنرمندان داخلی ۶-۳-۲-۴-۳-۴

- ۲۶۴ ۵-۳-۴- برگزاری سلسله جشن‌های شاهنشاهی
- ۲۶۴ ۱-۵-۳-۴ جشن تاجگذاری
- ۲۶۶ ۲-۵-۳-۴ جشن‌های دو هزار و پانصد سال شاهنشاهی
- ۲۶۷ ۱-۲-۵-۳-۴ دلایل برگزاری جشن‌های ۲۵۰۰ ساله
- ۲۶۹ ۲-۲-۵-۳-۴ دست اندرکاران اجرایی جشن‌های ۲۵۰۰ ساله
- ۲۶۹ ۱-۲-۲-۵-۳-۴ تاسیس «شورای مرکزی جشن‌های شاهنشاهی» و عوامل موثر در این جشن
- ۲۶۹ ۲-۲-۲-۵-۳-۴ نقش فرح در برگزاری جشن‌های ۲۵۰۰ ساله
- ۲۷۴ ۳-۲-۵-۳-۴ هزینه کردهای اسراف گونه با کالا و خدمات تمام غربی
- ۲۷۴ ۴-۲-۵-۳-۴ انتقاد از جشن‌ها
- ۲۷۶ ۳-۵-۳-۴ جشن‌های پنجاهمین سال شاهنشاهی
- ۲۷۷ ۱-۳-۵-۳-۴ تغییر تقویم رسمی
- ۲۷۷ ۱-۱-۳-۵-۳-۴ سیر رسمی شدن تقویم هجری شمسی و ممنوعیت به کارگیری تقویم هجری قمری
- ۲۷۸ ۲-۱-۳-۵-۳-۴ تغییر تقویم هجری شمسی به شاهنشاهی
- ۲۷۸ ۱-۲-۱-۳-۵-۳-۴ سیر اقدامات برای تغییر تقویم هجری شمسی به شاهنشاهی
- ۲۸۰ ۲-۲-۱-۳-۵-۳-۴ انتقاد از تغییر تقویم هجری شمسی به شاهنشاهی
- ۲۸۱ ۳-۲-۱-۳-۵-۳-۴ عاقبت تغییر تقویم شاهنشاهی و نقش فرح
- ۲۸۳ ۶-۳-۴- انجمن شاهنشاهی فلسفه
- ۲۸۳ ۱-۶-۳-۴ هدف از تشکیل انجمن شاهنشاهی فلسفه
- ۲۸۳ ۲-۶-۳-۴ فعالیت‌های انجمن شاهنشاهی فلسفه
- ۲۸۴ ۱-۲-۶-۳-۴ دلیل موفقیت‌های انجمن شاهنشاهی فلسفه
- ۲۸۴ ۱-۱-۲-۶-۳-۴ وجود مدیری به مانند حسین نصر
- ۲۸۴ ۱-۱-۱-۲-۶-۳-۴ نگاهی به آرا و نظرات حسین نصر
- ۲۸۴ ۱-۱-۱-۲-۶-۳-۴ دین و سنت گرایی در آرای نصر
- ۲۸۵ ۲-۱-۱-۲-۶-۳-۴ سلطنت اسلامی و تلفیق ایران باستان با تمدن اسلامی
- ۲۸۵ ۳-۱-۱-۲-۶-۳-۴ ضدیت با مدرنیته
- ۲۸۵ ۴-۱-۱-۲-۶-۳-۴ فرآیند فکری نصر

- ۲۸۶ سیاست فرهنگی سلطنت به محوریت فرح ۲-۱-۲-۶-۳-۴
- ۲۸۷ بنیاد فرهنگ ایران ۷-۳-۴
- ۲۸۷ دلیل انتخاب پرویز خانلری به دبیرکلی و مدیرعاملی بنیاد فرهنگ ایران ۱-۷-۳-۴
- ۲۸۸ نحوه‌ی شکل‌گیری بنیاد فرهنگ ایران ۲-۷-۳-۴
- ۲۸۹ دلایل پشتیبانی فرح از تاسیس بنیاد فرهنگ ایران ۱-۲-۷-۳-۴
- ۲۸۹ اقدامات دیگر بنیاد فرهنگ ایران ۲-۲-۷-۳-۴
- ۲۹۰ انجمن ملی روابط فرهنگی ۸-۳-۴
- ۲۹۰ نخستین نمایشگاه هنری تهران ۱-۸-۳-۴
- ۲۹۱ مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها ۹-۳-۴
- ۲۹۱ هدف از تاسیس مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها ۱-۹-۳-۴
- ۲۹۱ فعالیت‌های مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها ۲-۹-۳-۴

فصل پنجم: بحث، تفسیر و استنتاج

- ۲۹۴ مقدمه ۱-۵
- ۲۹۵ مولفه‌های فرهنگی سلطنت پهلوی ۲-۵
- ۲۹۶ نسبت تاثیرگذاری فرح پهلوی در حوزه فرهنگی کشور ۳-۵
- ۲۹۷ نسبت تاثیرگذاری فرح پهلوی در زیرمجموعه‌های بنیاد شهبانو ۴-۵
- ۲۹۸ مولفه‌های تعیین‌کننده در فعالیت‌های فرهنگی فرح پهلوی ۵-۵
- ۲۹۹ خصیصه‌های شخصیتی فرح و تحقق مطالبات از وی ۱-۵-۵
- ۲۹۹ نوع تربیت فرح ۱-۱-۵-۵
- ۲۹۹ عدم تعلق به مبانی اسلام ۱-۱-۱-۵-۵
- ۳۰۰ گرایش به غرب‌گرایی ۲-۱-۱-۵-۵
- ۳۰۱ گرایش به چپ ۳-۱-۱-۵-۵
- ۳۰۲ تحقق مطالبات از فرح پهلوی ۲-۱-۵-۵
- ۳۰۳ نسبت نگاه به غرب در فعالیت‌های فرهنگی فرح پهلوی ۲-۵-۵
- ۳۰۴ ترویج ابتدال ۱-۲-۵-۵
- ۳۰۴ رادیو و تلویزیون ملی ایران ۱-۱-۲-۵-۵

- ۳۰۴ جشن هنر شیراز. ۲-۱-۲-۵-۵
- ۳۰۴ تئاتر ۱-۲-۱-۲-۵-۵
- ۳۰۵ فیلم ۲-۲-۱-۲-۵-۵
- ۳۰۵ ترویج هنرآوانگارد ۲-۲-۵-۵
- ۳۰۶ جشن هنر شیراز. ۱-۲-۲-۵-۵
- ۳۰۶ رادیو و تلویزیون ملی ایران و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در حوزه فیلم ۲-۲-۲-۵-۵
- ۳۰۷ ترویج سبک زندگی غربی و کم رنگ کردن فرهنگ ملی اسلامی. ۳-۲-۵-۵
- ۳۰۷ رادیو و تلویزیون ملی ایران ۱-۳-۲-۵-۵
- ۳۰۸ کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان ۲-۳-۲-۵-۵
- ۳۰۸ جشن هنر شیراز. ۳-۳-۲-۵-۵
- ۳۰۹ موزه هنرهای معاصر تهران ۴-۳-۲-۵-۵
- ۳۰۹ کسب وجهه‌ی بین المللی ۴-۲-۵-۵
- ۳۱۰ ارضاء عقده‌روانی ۵-۲-۵-۵
- ۳۱۰ القای شکست ناپذیری و حس برتری نبوغ و استعداد غربی‌ها ۶-۲-۵-۵
- ۳۱۰ نسبت نگاه به سنت در فعالیت‌های فرهنگی فرح پهلوی ۳-۵-۵
- ۳۱۱ تحکیم سلطنت و ترویج شاه‌ستایی ۱-۳-۵-۵
- ۳۱۲ ضدیت با اسلام ۲-۳-۵-۵
- ۳۱۲ هویت زدایی از فرهنگ دینی ۱-۲-۳-۵-۵
- ۳۱۳ بی‌احترامی به شعائر اسلامی ۲-۲-۳-۵-۵
- ۳۱۴ تعریف جدید از سنت ۳-۲-۳-۵-۵
- ۳۱۴ حمایت و تبلیغ ادیان اقلیت و فرق ضاله ۴-۲-۳-۵-۵
- ۳۱۵ کسب مشروعیت و مقبولیت فرهنگی برای سلطنت(داخلی و بین المللی). ۳-۳-۵-۵
- ۳۱۵ جشن هنر شیراز. ۱-۳-۳-۵-۵
- ۳۱۶ تاسیس موزه‌ها. ۲-۳-۳-۵-۵
- ۳۱۷ انجمن شاهنشاهی فلسفه ۳-۳-۳-۵-۵
- ۳۱۷ بنیاد فرهنگ ایران ۴-۳-۳-۵-۵

- ۳۱۸ ۵-۵-۳-۳-۵-۵-۵ انجمن ملی روابط فرهنگی
- ۳۱۹ ۵-۵-۳-۳-۶-۶ مرکز ایرانی مطالعه فرهنگ‌ها
- ۶-۵- نتایج اقدامات فرهنگی و موسسات زیرمجموعه‌ی بنیاد فرح پهلوی در مواجهه با فرهنگ و تمدن
- ۳۱۹ غرب
- ۳۲۱ کتابنامه
- ۳۲۱ منابع فارسی
- ۳۲۱ الف: کتاب‌ها
- ۳۳۴ ب: مقاله‌ها
- ۳۳۹ ج: اسناد
- ۳۳۹ د: روزنامه‌ها و دو هفته‌نامه‌ها
- ۳۳۹ ه: مستندها و مصاحبه‌ها
- ۳۳۹ و: گزارش‌ها
- ۳۴۰ منابع عربی
- ۳۴۰ منابع انگلیسی

فصل اول: کلیات

۱-۱- مسأله پژوهش

در این پژوهش سعی شده است با شناخت مولفه‌های فرهنگ و تمدن اسلام و غرب، ماهیت اقدامات و عملکردهای فرح پهلوی، به عنوان یکی از تاثیرگذاران عرصه‌ی فرهنگی سلطنت، در مواجهه با فرهنگ و تمدن غرب، در دو دهه‌ی پایانی سلطنت پهلوی، مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرد. در ذیل به شمای کلی از مقدمات و موخرات مسأله پژوهش اشاره می‌کنیم.

فرهنگ و تمدن به عنوان عوامل اثرگذار و اثرپذیر (رابطه عموم و خصوص من وجه) شکل دهی زیربنا و روبنای هویتی، هدایت و هدف گذاری عوامل مادی و معنوی (عین و ذهن) فرد و جامعه را متکفل هستند.

هویت ایرانی با بیش از بیست و پنج قرن فرهنگ و تمدن کهن خود (پیش از اسلام و بعد از پذیرش اسلام) با مولفه‌هایی چون: دین‌مداری، هدایت و رهبری حاکم حکیم و تنوع، تساهل و پیوستگی فرهنگی و تمدنی؛ نه تنها در برابر حوادث گوناگون، از پایداری و پویایی برخوردار بوده بلکه در مقاطعی از تاریخ در هویت بخشیدن به خارج از حیطه‌ی قلمرو خود برجسته‌ترین و مهم‌ترین سهم را دارا بوده است. شاخص‌ترین این حکومت‌ها عبارت بودند از: هخامنشیان، ساسانیان، آل بویه، سلجوقیان، صفویان.

همزمان با شروع افول قدرت‌های شرقی «صفویان و عثمانی‌ها» که تا حدود زیادی مدیریت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی قلمروشان مبتنی بر احکام دینی (اسلامی) بود. در مغرب زمین، به دلیل جزم اندیشی و سخت‌گیری رهبران کلیسا و همچنین پیشرفت در زمینه‌های علوم تجربی، عصری با نام دوران تجدید حیات فرهنگی غرب به وجود آمد (ماحصل استفاده از اندوخته‌های علمی و فرهنگی

همه‌ی ملل) که در تاریخ سیاسی و فرهنگی آینده جهان تغییر ساز شد. این مکتب فکری که با عنوان غرب جدید از آن یاد می‌شد دارای مولفه‌هایی چون: علم محوری (گرایش به روش تجربی و تسخیر طبیعت)، دین‌گریزی و عقل محوری، انسان محوری و استعمارگری است. که توانست با پیاده‌سازی اندیشه‌های خود (با جلب افرادی که یا مسحور این تفکر شده بودند و یا ماموران آن‌ها بودند و از سویی با حضور نظامی خود در اقصی نقاط جهان)، فرهنگ و تمدن خویش را که دارای اولویت‌های دنیوی و مادی گرایانه بود در بسیاری از نقاط جهان بگستراند.

این رویکرد جدید نه چندان موفق غربی‌ها در ایران قدرتمند دوره صفویه و دوران کم دوام افشاریه و زندیه، در عصر قاجار با جنگ‌های ایران و روس، وارد مرحله‌ی پیچیده‌ای شد. از این پس نه تنها سرزمین‌های بسیاری از ایران جدا شد بلکه اشاعه‌ی مولفه‌های فکری- فرهنگی غربگرایانه که با اعزام اولین گروه محصلان ایرانی به اروپا آغاز شده بود شتاب مضاعفی به خود گرفت.

در همین زمان بود که برخی از تحصیل‌کردگان غرب با طرح مفاهیمی مانند: قانون، آزادی، برابری، خود مختاری فردی، نفی استبداد... نشان دادند تفاوت ماهیتی زیادی با مولفه‌های فرهنگی جامعه ایرانی و جریان دینی در کشور دارند. برخی از آنان به جای امعان نظر در شناسایی مسیر پیشرفت غرب و به تبع آن اصلاح تفکرات رایج کشور، دارای برداشتی خاص از غرب بودند و بر اجرای پروژه‌ی مدرنیزاسیون (نوسازی منطبق بر مولفه‌های فرهنگ و تمدن غرب) سخت پافشاری می‌کردند (برای پیشرفت باید از فرق سر تا نوک پا فرنگی شد). باید اضافه کرد این جریان فکری؛ درگیری و چالش‌های جدی را در تاریخ تحولات آینده ایران سبب شده است.

با این وصف، این گروه از تحصیل‌کردگان غرب برای رسیدن به اهداف خود؛ لزوم تاسیس دولت مدرن (با رویکرد دیکتاتوری) را در نشریاتی نظیر کاوه و ایرانشهر مطرح کرده و از این تکاپو شرایط کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ ه.ش، را آماده‌سازی کردند.

سیاستگذاران سلسله‌ی پهلوی برای تحقق خواسته‌های کشورهای حامی خود (ابتدا انگلیس و سپس آمریکا) که تامین منافعشان را از آن‌ها طلب می‌کردند (استفاده از نفت ارزان، بازار مصرف برای کالاهای تولیدی، استفاده از موقعیت راهبردی ایران...) تصمیم گرفتند در ماهیت فرهنگی کشور تغییراتی را ایجاد کنند که پذیرش غرب به عنوان عاملی برای پیشرفت و به تبع آن سوق دادن افکار جامعه برای برقراری رابطه با غربی‌ها به امری ضروری تبدیل شود. برای همین منظور از سیاستی فرهنگی با مشخصه‌های ذیل:

- دین ستیزی در تمام زمینه‌ها (همراه با تجدد سطحی و مبتذل)
- ناسیونالیسم گذشته‌گرا (باستان ستایی)
- دیکتاتوری و استبداد (شاه ستایی)